

УДК 353:336:005.332.4

В. В. СОКІЛ,
кандидат наук з державного управління,
докторант кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом,
Національна академія державного управління
при Президентіві України

ФАКТОРИ ФІНАНСОВОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ

У статті проаналізовано комплекси факторів фінансового розвитку територій, що використовуються Всесвітнім економічним форумом, Київським міжнародним інститутом соціології, Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, а також фактори конкурентоспроможності регіону, які пропонуються в авторських наукових розробках.

З урахуванням цього запропоновано авторську класифікацію факторів фінансової конкурентоспроможності регіону за двома базовими класами:

1) розвиток і конкурентоспроможність фінансової системи регіону; 2) управління розвитком і конкурентоспроможністю фінансової системи регіону. Ця класифікація може бути використана в процесі формування сучасної політики фінансово-економічного розвитку регіонів.

Ключові слова: фінансова конкурентоспроможність регіону, регіональна фінансова система, фактори.

V. V. SOKIL,

Candidate of Sciences in Public Administration, Post-Doctoral Fellow of Regional Governance, Local Self-Governance, and Urban Management Department, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

FACTORS OF FINANCIAL COMPETITIVENESS OF REGION

The paper analyzes sets of factors of territorial financial development that are used by the World Economic Forum, Kyiv International Institute of Sociology, Institute for Economic Research and Political Consultations, as well as factors of regional competitiveness proposed by the author in his scientific works.

Taking into consideration the above-said, the author proposes a classification of financial competitiveness of a region according to two basic classes: 1) development and competitiveness of a regional financial system; 2) management of development and competitiveness of a regional financial system. This classification can be used in the process of making modern policy of financial and economic development of regions.

Key words: financial competitiveness of a region, regional financial system, factors.

В. В. СОКОЛ,

кандидат наук государственного управления, докторант кафедры регионального управления, местного самоуправления и управления городом, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

ФАКТОРЫ ФИНАНСОВОЙ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНА

В статье проанализированы комплексы факторов финансового развития территорий, используемые Всемирным экономическим форумом, Киевским международным институтом социологии, Институтом экономических исследований и политических консультаций, а также факторы конкурентоспособности региона, предлагаемые в авторских научных разработках.

С учетом этого предложена авторская классификация факторов финансовой конкурентоспособности региона по двум базовым классам: 1) развитие и конкурентоспособность финансовой системы региона; 2) управление развитием и конкурентоспособностью финансовой системы региона. Эта классификация может быть использована в процессе формирования современной политики финансово-экономического развития регионов.

Ключевые слова: финансовая конкурентоспособность региона, региональная финансовая система, факторы.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Досвід забезпечення регіонального розвитку в розвинених державах свідчить, що головним критерієм успішної регіональної політики стає забезпечення сталого розвитку регіонів, який з-поміж іншого суттєво зумовлюється активністю та підходами щодо використання наявних і залучення фінансових ресурсів. Ці ресурси є ключовим чинником для розвитку всіх сфер і залишаються предметом активної конкуренції в сучасному глобалізованому світі. У цьому контексті надзвичайно актуальною стає проблематика визначення факторів фінансової конкурентоспроможності регіону (далі – ФКР) з метою вироблення політики впливу на них.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання конкурентоспроможності регіону та різні її фактори досліджуються в наукових працях В.Алещенко [1], Л.Бугір [2], Л.Гурієвої [4], І.Дегтярьової [5], Г.Завіновської [6], Т.Ігнатової [8], Є.Лаврова [9], В.Проскури [10], Ю.Савельєва [12], О.Шнипка [14] та інших учених. Кожен із них обґрунтовує своє бачення цих факторів та пропонує їх класифікації.

Наприклад, на думку Л.Бугір, конкурентоспроможність регіону зумовлюють різні фактори, що класифікуються науковцем відповідно до можливостей на них впливати, важливості впливу на певні процеси, місця, специфіки і стійкості дії, ролі людини у їх формуванні, змістового складу та ін. [2].

В.Проскура класифікує фактори конкурентоспроможності регіону за сферами: природно-кліматичними, економіко-географічними, політичними, макроекономічними, регіональними, економічними, соціально-демографічними, інноваційними, інфраструктурними [10].

О.Шнипка вважає, що ключовим зовнішнім фактором конкурентоспроможності регіону є глобалізація. Ступінь участі країни в процесах глобалізації, її можливості отримувати від глобалізації позитивний ефект значною мірою залежать від здатності забезпечити розвиток національного господарства відповідно до основних напрямів глобалізації [14].

Л.Гурієва виділяє фактори коротко-, середньо- та довгострокової дії, а також такі, що засновані на фундаментальних і специфічних перевагах регіональної економіки, кон'юнктурної та стратегічної конкурентоспроможності [4].

Незважаючи на широке коло наукових напрацювань щодо факторів конкурентоспроможності регіонів, украй малодослідженими залишаються проблеми забезпечення ФКР та фактори впливу на неї, які мають урахуватись у процесі формування сучасної політики державного та регіонального розвитку.

Формулювання цілей (мети) статті. Мета дослідження – визначити та класифікувати фактори ФКР, що мають використовуватись для формування економічної регіональної політики в умовах глобалізації.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Насамперед відзначимо, що загальним фактор (від лат. factor – той, що робить, виробляє) – це умова, рушійна сила будь-якого процесу, явища (синонім чинник) [3].

Слід погодитися з Ю.Савельєвим у тому, що фактор конкурентоспроможності регіону є певною характеристикою регіону, причиною або мотивом, який зумовлює ступінь, характер та особливості його участі в конкурентних відносинах з іншими територіальними утвореннями та сприяє виявленню внутрішніх ресурсів і зовнішніх можливостей для розвитку [12].

На думку І.Дегтярьової, виділення факторів конкурентоспроможності регіону повинно бути засновано на структуризації пов'язаних систем, визначенні відповідних сфер впливу, а також розмежуванні насамперед зовнішніх, внутрішніх і бінарних (внутрішні–зовнішні) факторів [5].

Ураховуючи, що об'єктивні складові ФКР пов'язані з його фінансовим потенціалом, а суб'єктивні зі способом регулювання у сфері фінансових відносин, для визначення факторів ФКР потребує уточнення структура факторів для двох систем, а саме – розвитку регіональної фінансової системи та ефективності управління регіональною фінансовою системою.

З огляду на зазначене, для визначення факторів ФКР у фокусі регіонального управління має перебувати безпосередньо регіональна фінансова система, її стан та конкурентні позиції в зовнішньому середовищі, це зумовлює специфіку та набір факторів. Також з метою їх визначення можна застосувати за аналогією підходи до дослідження явища конкурентоспроможності регіонів, але з урахуванням особливостей регіональної фінансової системи.

У будь-якій сфері традиційно виділяють дві основні групи: зовнішні (які не контролюються) і внутрішні (які контролюються). У свою чергу, внутрішні фактори поділяються на “тверді” (стійкі, сталі) і “м’які” (змінні). Під “твердими” розуміють кількісно вимірювані фактори (земля, об’єкти виробництва, капітал та ін.), “м’якими” ж є такі, які не можуть бути виміряні (управління, інновації, людський капітал, політична ситуація тощо) [6]. Такий самий підхід можна застосовувати і для визначення факторів ФКР.

Однак є й інше бачення твердих і м’яких факторів. Наприклад, звернувшись до дослідження Київського міжнародного інституту соціології в партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, зокрема щодо визначення рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України [11], можна побачити, що за їх підходом жорсткі фактори – це фактори, дію яких неможливо (або дуже складно) змінити в короткостроковій перспективі, та м’які фактори, що можуть бути змінені протягом відносно короткого періоду часу та можуть створювати бар’єр і можливості для реалізації інвестиційних проєктів. До “жорстких” факторів належать: 1) географічне розташування; 2) природні ресурси; 3) робоча сила; 4) R&D потенціал; 5) розмір ринку: споживчий сегмент; 6) розмір ринку: бізнес-сегмент (створення економічних кластерів, індустриальних парків на рівні однієї області, наявність розвинутої фінансової мережі); 7) інфраструктура. До групи м’яких факторів віднесено такі підгрупи: 1) діловий клімат (ефективність діяльності державних органів, адміністративні процедури, дотримання прав власності, корупція, місцеві податки та інші платежі); 2) відкритість влади; 3) діловий оптимізм; 4) успішний досвід реалізації інвестиційних проєктів [11].

Отже, маємо різне розуміння класів факторів, яке слід визначати ще до проведення дослідження шляхів забезпечення ФКР. Загалом факторами ФКР можуть бути такі, як інфраструктура, географічне розташування, розвиненість ринку, як споживчого, так і бізнес-сегментів, фінансового ринку, інвестиційний клімат, умови ведення бізнесу та ін. Розвинений фінансовий ринок як важливий чинник і складова конкурентоспроможності регіону дає можливість розміщувати ресурси, заощаджені в країні або інвестовані іншими країнами в ті галузі, де ці ресурси будуть найбільш продуктивними, спрямовує ресурси на значущі для регіону інвестиційні проєкти, надає капітал для фінансування інвестицій приватного сектору через кредити надійних банків, добре розвинений фондовий ринок, венчурний капітал та впливає на рівень фінансової конкурентоспроможності регіону.

Ключовим для нашого дослідження є інституціональні фактори (від лат. institutio – настанови, вказівки) [3], які стосуються регіонального управління безпосередньо.

ФКР, яка визначається, на наш погляд, здатністю регіональної фінансової системи в процесі конкуренції з іншими фінансовими системами отримувати, залучати та ефективно використовувати фінансові ресурси, формується і забезпечується на багатьох рівнях: державному, міжрегіональному, локальному тощо та зумовлює підвищення якості життя в регіоні. Державні органи, органи місцевого самоврядування, уповноважені інституції, їх посадові особи, які наділені повноваженнями щодо забезпечення функціонування і розвитку регіонів, справляють відповідні управлінські впливи, зокрема шляхом прийняття управлінських рішень у формі певних документів, а також оперативних рішень, що стосуються і ФКР.

Також в умовах становлення в Україні публічного управління відповідний вплив справляють і територіальні громади, саморегулювні організації фінансового ринку, громадські організації та ін.

На ФКР мають свій вплив установи та організації, населення регіону, а також фінансові відносини в регіоні.

Отже, підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів та фінансової конкурентоспроможності в тому числі пов'язане з розвитком фінансових відносин, із зміцненням організаційно-правових та інституційних засад регіонального управління, застосуванням нових підходів і механізмів щодо забезпечення розвитку регіонів, узгодження інтересів та способів взаємодії суб'єктів публічного, громадського і приватного секторів з метою формування колективної регіональної фінансової поведінки.

На думку Т.Ігнатової, до інституціональних факторів, що впливають на формування конкурентних переваг регіонів, можна віднести:

- інноваційну стратегію (або програму соціально-економічного розвитку регіону зі SWOT-аналізом, сценаріями розвитку, у тому числі інноваційним, програмними заходами і механізмом реалізації);
- пріоритетні регіональні проекти національного та міжнародного рівня;
- розвинену інфраструктуру ринку (з банками, страховими організаціями, бізнес-інкубаторами, технопарками та ін.);
- розвиток інновацій та підприємництва;
- удосконалення законодавчої та нормативно-правової бази, що сприяє інноваційному розвитку регіону та стійкому формуванню, розвитку й реалізації його конкурентних переваг [8].

Таким чином, інституціональними факторами загалом є такі:

- підходи та механізми щодо регулювання розвитку фінансового ринку та фінансово-економічної політики розвитку регіону;
- формування стратегії (як курсу дій) розвитку регіональної фінансової системи (у рамках загальної стратегії розвитку регіону);
- створення сприятливих умов для співпраці суб'єктів регіональної фінансової системи, ділового клімату та розвитку фінансових відносин тощо.

Спираючись на праці вітчизняних і зарубіжних науковців, І.Дегтярьова в монографії “Конкурентоспроможність регіону: стратегічні пріоритети та механізми державного управління” [5] узагальнила й розвинула класифікацію інституціональних факторів конкурентоспроможності регіонів за таким критеріями:

- використанням: ті, що використовуються, і ті, що не використовуються;
- впливом: прямого та опосередкованого впливу;
- інтенсивністю впливу: малозначущі, значущі, дуже значущі;
- можливістю кількісного і якісного вимірювання: тверді і м'які;
- можливістю створення: природні і штучні;
- можливостями управлінського впливу: керовані і некеровані;
- сферами виникнення стосовно об'єкта управління: зовнішні, внутрішні і регіонального управління (державного і регіонального рівня);
- сферами реалізації: правові, економічні, соціальні, демографічні, культурні, психологічні, управлінські, політичні та ін.;
- типом впливу: загальні і специфічні;
- тривалістю впливу: тактичні і стратегічні;
- тривалістю дії: коротко-, середньо-, довгострокової, постійної дії;
- якістю впливу: позитивні і негативні [5].

До інституціональних факторів можна віднести й інноваційно-управлінські фактори. Інновації сьогодні вже не є прерогативою наукоємних секторів економіки. Інноваційна активність характерна сьогодні для всіх галузей промисловості, сфери послуг і державного сектору, включаючи органи державного управління [13]. Ці фактори суттєво визначають ефективність діяльності фінансових інституцій.

У свою чергу, усі інституціональні фактори формують якість інституціонального середовища, під яким В.Алещенко розуміє публічну систему норм, правил, механізмів, що регулю-

ють поведінку в суспільстві [1]. Саме з інституціональним середовищем тісно пов'язаний інвестиційний фактор ФКР.

Звернемося також до класифікації факторів конкурентоспроможності за методологією ВЕФ (індекс глобальної конкурентоспроможності), які згруповані залежно від стадії економічного зростання держави чи регіону [7]. За цією методологією з 2008 до 2013 р. Фондом “Ефективне управління” розраховувався Індекс конкурентоспроможності регіонів України за 12 складовими: 1) державні і суспільні установи; 2) інфраструктура; 3) макроекономічна стабільність; 4) охорона здоров'я і початкова освіта; 5) вища освіта і професійна підготовка; 6) ефективність ринку товарів і послуг; 7) ринок праці; 8) розвиненість фінансового ринку; 9) оснащеність новими технологіями; 10) розмір ринку; 11) рівень розвитку бізнесу; 12) інноваційний потенціал. Складова 8 цього розрахунку, що стосується безпосередньо ФКР – “Рівень розвитку фінансового ринку”, поділена на дві групи та складається з таких показників:

1. *Ефективність:*

- наявність фінансових послуг;
- доступність фінансових послуг;
- отримання фінансування на внутрішньому фондовому ринку;
- легкість отримання позичок;
- доступність венчурного капіталу.

2. *Надійність:*

- надійність банків;
- регулювання фондового ринку;
- індекс надійності юридичних прав.

На нашу думку, зазначені показники можуть бути віднесені до ключових факторів ФКР.

Оскільки ФКР тісно пов'язана з розвитком економіки, доцільно враховувати й фактори, що впливають на економічний розвиток, у тому числі: 1) кількість і якість трудових ресурсів; 2) ефективність основного капіталу; 3) кількість і якість природних ресурсів; 4) ефективність управління; 5) ефективність технологій [9]. Ці фактори за своєю суттю є загальними.

Отже, маємо велику кількість факторів ФКР. Невипадково І.Дегтярьова визначає конкурентоспроможність регіону як інтегральну характеристику його стану, і тому вважає, що комплекс відповідних факторів стосується всіх сфер функціонування регіону. До комплексу загальних факторів, що впливають на конкурентоспроможність будь-якого регіону, узагальнюючи думку вітчизняних і зарубіжних науковців, вона відносить:

- географічне положення;
- ресурси (усіх видів);
- інновації, рівень розвитку регіональних інноваційних систем;
- територіальну інфраструктуру (виробничу і соціальну);
- кластери;
- людський капітал;
- наявні підприємства і мережі їх взаємодії;
- управління та інституційний потенціал;
- галузеву структуру і типи підприємств;
- інфраструктуру (в широкому розумінні);
- рівень інтеграції підприємств;
- інвестиційну привабливість;
- мегатенденції;
- державну та регіональну політику [5].

Виходячи з вищезазначеного можна запропонувати класифікацію ФКР за двома базовими класами: 1) розвиток і конкурентоспроможність фінансової системи регіону; 2) управління розвитком і конкурентоспроможністю фінансової системи регіону. Ці два класи, у свою чергу, поділяються на зовнішні (з позиції регіону вплив на них ускладнений, ці фактори мають ура-

ховуватися в діяльності органів регіонального управління), внутрішні (органи регіонального управління та інші учасники регіональної фінансової системи можуть справляти помітний вплив на ці фактори) та бінарні (перебувають під впливом як суб'єктів зовнішнього середовища, так і регіонального) (див. таблицю).

Класифікація факторів фінансової конкурентоспроможності регіону (ФКР)

Класи факторів ФКР	Зовнішні	Внутрішні	Бінарні (внутрішні-зовнішні)
1. Розвиток і конкурентоспроможність фінансової системи регіону	<ul style="list-style-type: none"> – фінансово-економічна глобалізація; – якість діяльності та конкурентні позиції суб'єктів (у тому числі регіональних фінансових систем) зовнішнього середовища; – зовнішній попит на фінансові ресурси; – розвиток фінансових мереж 	<ul style="list-style-type: none"> – розвиненість фінансової інфраструктури регіону (банківські та небанківські фінансові установи, інвестиційні фонди, установи фондового ринку та ін.); – якість фінансових послуг; – упровадження міжнародних стандартів та інновацій у діяльність суб'єктів фінансової сфери регіону; – якість фінансових відносин та зв'язків у регіоні 	<ul style="list-style-type: none"> – фінансові потреби регіону; – доступність фінансових ресурсів; – міжнародні фінансові відносини та зв'язки; – інвестиційний та діловий клімат; – фінансова поведінка та цінності суспільства
2. Управління розвитком і конкурентоспроможністю фінансової системи регіону	<ul style="list-style-type: none"> – розподіл фінансових повноважень центральних і регіональних органів влади; – спрямування органами центральної влади фінансових потоків щодо регіонів; – державна фінансово-економічна політика щодо розвитку регіонів; – формування та реалізація державної стратегії (як курсу дій) фінансового розвитку держави; – державне нормативно-правове регулювання розвитку та нагляд за діяльністю установ фінансового ринку; – державний контроль за дотриманням антимонопольного законодавства у фінансовому секторі 	<ul style="list-style-type: none"> – діяльність регіональних органів влади щодо залучення та використання фінансових ресурсів; – інвестування фінансів регіонального та місцевих бюджетів у сфери та галузі регіону, у тому числі в інноваційні проекти; – забезпечення публічного доступу до інформації щодо фінансового стану регіону та його фінансової політики; – створення та сприяння створенню регіональної фінансової інфраструктури; – запровадження інноваційних фінансових механізмів щодо розв'язання регіональних проблем 	<ul style="list-style-type: none"> – багаторівневе фінансування проектів регіонального розвитку; – партнерська взаємодія між суб'єктами фінансового ринку в межах регіону (діяльність асоціацій, саморегульованих організацій і професійних об'єднань фінансової сфери)

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розвиток ФКР можна розглядати як конкурентну перевагу або конкурентний недолік регіону і на це впливає багато факторів. Ураховуючи опрацьовані в цій статті класифікації факторів регіонального розвитку та конкурентоспроможності, яких є досить багато, вважаємо, що їх використання для формування відповідної державної регіональної політики щодо підвищення ФКР всіх одночасно не можливо. Разом з тим для забезпечення системного підходу слід охоплювати якомога більше факторів.

На наш погляд, фактори впливу на ФКР необхідно виявляти щодо двох систем: 1) регіональної фінансової системи; 2) системи регіонального управління фінансовим розвитком. Також слід ідентифікувати фактори, на які можна і слід впливати в регіоні (внутрішні фактори), які можуть не піддаватися зміні в регіоні (зовнішні), а також на які може бути частковий регіональний вплив (бінарні). Такий підхід дає змогу визначити напрями регіональної фінансової політики.

З огляду на взаємозв'язок і взаємозумовленість факторів забезпечення відповідних змін щодо ФКР слід передусім модернізувати регіональне управління та регіональну фінансову політику.

Перспективи подальших досліджень стосуються пошуку, інструментів та механізмів забезпечення фінансової конкурентоспроможності регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алещенко В. В. Теоретико-методологические вопросы конкурентоспособности экономической системы [Электронный ресурс] / В. В. Алещенко // Маркетинг в России и за рубежом. – 2005. – № 1. – С. 107–111. – Режим доступа : <http://dis.ru/library/detail.php?ID=26008>
2. Бугір Л. М. Факторний аналіз впливу підприємництва на розвиток регіону [Електронний ресурс] / Л. М. Бугір // Наук. вісн. Ужгород. ун-ту : зб. наук. пр.: у 3 ч. – Ужгород : [б. в.], 2009. – Вип. 28. – Ч. 1. – С. 37–40. – Режим доступа : <http://libuzhnu.brinkster.net/herald.aspx>
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2005. – 1728 с.
4. Гуриева Л. К. Конкурентоспособность инновационно ориентированного региона [Электронный ресурс] : автореф. дис. ... д-ра экон. наук : 08.00.05 “Экономика и управление народным хозяйством (региональная экономика)” / Гуриева Лира Константиновна. – Рос. акад. гос. службы при Президенте Российской Федерации. – М., 2007. – 45 с. – Режим доступа : <http://dlib.rsl.ru/viewer/01003158179#?page=1>
5. Дегтярьова І. О. Конкурентоспроможність регіону: стратегічні пріоритети та механізми державного управління : монографія / І. О. Дегтярьова. – Київ : НАДУ, 2012. – 368 с.
6. Завіновська Г. Т. Економіка праці : навч. посіб. / Г. Т. Завіновська. – Київ : КНЕУ, 2003. – 300 с.
7. Звіт про конкурентоспроможність регіонів України 2013 [Електронний ресурс] : Фонд “Ефективне управління”, Україна. – Режим доступа : http://www.feg.org.ua/uploadfiles/ckfinder/files/in_world/2013/ukraine_inthe_world_2013_ukr_web.pdf
8. Игнатова Т. А. Институциональная среда в развитии конкурентоспособности региональной экономики [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://konesh.ru/institucionalenaya-sreda-v-razvitii-konkurentosposobnosti.html>
9. Лавров Е. И. Экономический рост: теории и проблемы : учеб. пособие [Электронный ресурс] / Е. И. Лавров, Е. А. Капогузов. – Омск : Изд-во ОмГУ, 2006. – 214 с. – Режим доступа : <http://www.alleng.ru/d/econ/econ295.htm>
10. Проскура Д. В. Теория и методология управления конкурентоспособностью региона [Электронный ресурс] : автореф. дис. ... д-ра экон. наук : спец. 08.00.05 “Экономика и управление народным хозяйством (региональная экономика)” / Проскура Дмитрий Викторович ; Ин-т проблем регион. экономики Рос. акад. наук. – СПб., 2008. – 35 с. – Режим доступа : <http://dlib.rsl.ru/viewer/01003463567#?page=1>
11. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів 2014 [Електронний ресурс] / Київський міжнародний інститут соціології. – Режим доступа : <http://www.ier.com.ua/ua/projects?pid=4254>
12. Савельев Ю. В. Управление конкурентоспособностью региона: теория, методология, практика [Электронный ресурс] : автореф. дис... д-ра экон. наук : 08.00.05 “Экономика и управление народным хозяйством (региональная экономика)” / Савельев Юрий Владимирович ; Ин-т экономики Карельс. науч. центра Рос. акад. наук. – СПб., 2011. – 48 с. – Режим доступа : <http://resources.krc.karelia.ru/library/doc/abstracts/savelevuv.pdf>
13. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України [Електронний ресурс] : у 3 т. Т. 2. Інноваційно-технологічний розвиток економіки / Ін-т екон. прогнозування НАН України ; за ред. В. М. Гейця, В. П. Семиноженка, Б. Є. Кваснюка. – Київ : Фенікс, 2007. – 563 с. – Режим доступа : <http://www.semynozhenko.net/content/files/7-138.pdf>
14. Шнипко О. С. Національна конкурентоспроможність: сутність, проблеми реалізації / О. С. Шнипко. – Київ : Наук. думка, 2003. – 334 с.

REFERENCES

1. Aleshhenko, V. V. (2005), “Theoretical and methodological questions of the competitiveness of the economic system”, *Marketing v Rossii i za rubezhom*, vol.1, pp. 107–111, available at: <http://dis.ru/library/detail.php?ID=26008> (Accessed 28 May 2017).

2. Buhir, L. M. (2009), "Factor analysis of the impact of entrepreneurship on the development of the region", *Nauk. visn. Uzhhorod. un-tu : zb. nauk. pr.*, vol.28, pp.37–40, available at: <http://libu-zhnu.brinkster.net/herald.aspx> (Accessed 28 May 2017).
3. Busel, V. T. (2005), *Velykyj tлумachnyj slovnyk suchasnoi ukrains'koi movy* [Great Dictionary of Modern Ukrainian], VTF "Perun", Kyiv, Irpin', Ukraine.
4. Gurieva, L. K. (2007), "Competitiveness of the innovation-oriented region Konkurentosposobnost", Ph.D. Thesis, Economics and management of the national economy (regional economy), Rossijskaja akademija gosudarstvennoj sluzhby pri Prezidente Rossijskoj Federacii, Moskva, Russia, available at: <http://dlib.rsl.ru/viewer/01003158179#?page=1> (Accessed 28 May 2017).
5. Dehtiar'ova, I. O. (2012), *Konkurentospromozhnist' rehionu: stratehichni priorityety ta mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia : monohrafiia* [The competitiveness of the region: strategic priorities and mechanisms of governance: monograph], National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
6. Zavinovs'ka, H. T. (2003), "*Ekonomika pratsi*" : navchal'nyj posibnyk [Labor Economics: Tutorial], Kyiv National Economic University, Kyiv, Ukraine.
7. Fond "Efektyvne upravlinnia" Ukraina (2013), "Report on Competitiveness of Regions of Ukraine 2013", available at: http://www.feg.org.ua/uploadfiles/ckfinder/files/in_world/2013/ukraine_inthe_world_2013_ukr_web.pdf (Accessed 28 May 2017).
8. Ignatova, T.A., "Institutional environment in the development of competitiveness of the regional economy", available at: <http://konesh.ru/institucionalenaya-sreda-v-razvitii-konkurentosposobnosti.html> (Accessed 28 May 2017).
9. Lavrov, E. I. and Kapoguzov, E. A. (2006), "*Jekonomicheskij rost: teorii i problemy*" : uchebnoe posobie [Economic Growth: Theories and Problems], Izd-vo OmGU, Omsk, Russia, available at: <http://www.alleng.ru/d/econ/econ295.htm> (Accessed 28 May 2017).
10. Proskura, D. V. (2008), "Theory and methodology of regional competitiveness management", Ph.D. Thesis, Economics and management of the national economy (regional economy), Institut problem regional'noj jekonomiki Rossijskoj akademii nauk, SPb., Russia, available at: <http://dlib.rsl.ru/viewer/01003463567#?page=1> (Accessed 28 May 2017).
11. Rejtynh investytsijnoi pryvablyvosti rehioniv 2014 [Rating investment attractiveness of regions 2014], Kyivs'kyj mizhnarodnyj instytut sotsiolohii, available at: <http://www.ier.com.ua/ua/projects?pid=4254> (Accessed 28 May 2017).
12. Savel'ev, Ju. V. (2011), "Management of regional competitiveness: theory, methodology, practice", Ph.D. Thesis, Economics and management of the national economy (regional economy), Institut jekonomiki Karel'skogo nauchnogo centra Rossijskoj akademii nauk, SPb., Russia, available at: <http://resources.krc.karelia.ru/library/doc/abstracts/savelevuv.pdf> (Accessed 28 May 2017).
13. Hejts, V. M. Semynozhenko, V. P. and Kvasniuk, B. Ye.(2007), *Stratehichni vyklyky XXI stolittia suspil'stvu ta ekonomitsi Ukrainy* [The Strategic Challenges of the XXI Century for the Society and the Economy of Ukraine], vol. 2. *Innovatsijno-tekhnologichnyj rozvytok ekonomiky*, [Innovative and technological development of the economy], In-t ekon. prohnouzuvannia NAN Ukrainy, Feniks, Kyiv, Ukraine, available at: <http://www.semynozhenko.net/content/files/7-138.pdf> (Accessed 28 May 2017).
14. Shnytko, O. S. (2003), *Natsional'na konkurentospromozhnist' : sutnist', problemy realizatsii* [National Competitiveness: essence, implementation problems], Nauk. dumka, Kyiv, Ukraine.

SUMMARY

General problem statement and connection with important scientific and practical tasks.

The experience of regional development in advanced countries proves that the main criterion of successful regional policy making is ensuring sustainable development of regions, which among other things is essentially stipulated by the efforts and approaches to application of the available and attraction of new financial resources. These resources, being a key factor for development of all spheres,

remain an object of intense competition in the modern globalized world. In this context, the problem range of determining the factors of regional financial competitiveness (RFC) is gaining a special significance and requires an adequate policy to affect the said factors.

Analysis of recent publications and identification of unresolved problem aspects. The issues of regional competitiveness and its various factors have been explored in the scientific works by V. Alieshchenko, L. Buhir, I. Dehtiarova, L. Hurieva, T. Ihnatova, Ye. Lavrov, V. Proskura, I. Saveliev, O. Shnytko, H. Zavinovska and other researchers, every scholar substantiating their own vision of these factors and suggesting their own classifications.

Despite a broad scope of scientific elaborations in the field of regional competitiveness factors, the problems of ensuring RFC and factors influencing it that should be taken into account when making modern policy of national and regional development are still poorly developed.

Formulation of the paper objective. The objective of the present paper is to identify and classify the RFC factors to be used for making regional economic policy under globalization conditions.

The main results and reasoning. The objective components of RFC are related to its financial potential, while the subjective ones – to the method of regulating financial relations. To determine RFC factors, the structure of factors for the two systems should be specified, particularly – the regional financial system, and that of efficient regulation of the regional financial system.

Therefore, in order to identify the RFC factors, regional governance should be focused directly on the regional financial system, its condition, and competitive positions in the external environment, which determine its specificity and a set of factors. To identify the factors, it is also possible to apply approaches similar to those used in researching the regional competitiveness phenomenon, yet taking into account the specificity of the regional financial system.

Thus, there exist different views on the classes of factors which should be clarified before conducting research of ways to ensure RFC. Generally speaking, the RFC factors can be as follows: infrastructure, geographic location, the extent of market development both in its consumer-goods and business sectors, development of the financial market, investment climate, conditions for business operation, etc. A mature financial market, being an important factor and a regional competitiveness component, enables allocation of resources saved by the country or invested by other countries in the branches where they will be used most productively; it directs resources to investment projects of the highest priority for the region, provides funds to finance the private sector investments through credits supplied by reliable banks, a well-developed stock market, venture capital, and influences the level of regional competitiveness.

RFC, which depends, to our mind, on the regional financial system capacity to obtain, attract and use effectively financial resources while competing with other financial systems, is formed and provided for at many levels: national, inter-regional, local, etc. and contributes to improvement of regional life quality. Public authorities, local governments, authorized institutions and their officials who are endowed with power to ensure the functioning and development of regions, exert the relevant administrative impact, specifically by administrative decision-making, in the form of issuing documents and prompt responses related to RFC as well.

Additionally, in the context of establishing the Ukrainian public administration, the relevant impact is exerted by territorial communities, self-governed organizations of the financial market, NGOs, etc.

RFC is also influenced by institutions and agencies, residents of a region, and regional financial relations.

Therefore, an increased level of regions' competitiveness, including their improved financial competitiveness, is connected with development of financial relations; enhancement of regional governance's organizational and legal, and institutional framework; application of new approaches and mechanisms for providing regional development; alignment of interests and methods of interaction among subjects of public, civil, and private sectors aiming to form collective regional financial behavior.

The institutional factors also include innovational administrative factors. Today, innovations are not a prerogative of the science-intensive sectors of the economy. At present, innovational activity is typical of all the branches of industry, service industry, and public sector, including public authorities. These factors determine significantly the efficiency of financial institutions.

Conclusions and prospects for further research. Development of RFC can be regarded either as a competitive advantage or a competitive disadvantage of a region, multiple factors affecting it. Considering the classifications of regional development factors explored in the present paper, and numerous factors influencing regional competitiveness, we believe that their application for the purpose of forming an adequate state regional policy in order to improve all the RFC simultaneously is impracticable. At the same time, to maintain a system approach, it is necessary to encompass as many of them as possible.

In our opinion, factors influencing RFC should be referred to the following two systems: 1) a regional financial system; 2) a system regulating the regional financial development. It is also necessary to identify factors, which can and should be influenced within a region (internal factors); those, which can resist changes taking place within a region (external factors); and those, which can feel partial regional influence (binary factors). This approach allows determining directions of regional financial policy.

With due regard to interconnection and interdependence of factors that effect changes in RFC, it is expedient, in the first place, to modernize regional governance and regional financial policy.

Further research should be aimed to look for tools and mechanisms ensuring financial competitiveness of a region.